

Kokemuksia uudesta tekijänoikeudellisten erimielisyyksien ratkaisumenettelystä ERMI:stä

Herkko Hietanen¹

TIIVISTELMÄ

Artikkeli tarkastelee vuonna 2023 voimaan tullutta tekijänoikeudellisten erimielisyyksien ratkaisumenettelyä (ERMI) asiantuntijan näkökulmasta. ERMI on kevyt, nopea ja osapuolille maksuton vaihtoehto verkkosisällönjakopalveluissa syntyvien kiistojen ratkaisuun. Menettelyssä on kuitenkin sisäänrakennettu jännite lainsäätäjän asettamien keveyden ja nopeuden tavoitteiden sekä oikeusturvaa takaavien periaatteiden, kuten tasapuolisuuden ja kontradiktorisuuden, välillä.

Artikkeli analysoi menettelyn käytännön haasteita, jotka liittyvät muun muassa todisteluun, asiavaltuuden selvittämiseen, kielikysymyksiin ja ratkaisukäytännön avoimuuteen. Vähäisestä alkuinnostuksesta huolimatta ERMI on tervetullut lisä riidanratkaisun työkalupakkiin, mutta sen vakiintuminen edellyttää käytäntöjen kehittämistä ja lainsäädännöllisiä selvennyksiä ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden parantamiseksi.

1 ERMI osana tekijänoikeuden riidanratkaisuvaihtoehtoja

Tekijänoikeusriitojen ratkaisemiseksi Suomessa on olemassa useita, luonteeltaan ja kustannuksiltaan vaihtelevia menettelyjä. Raskaimpaan päähän kuuluu siviilikanne markkinaoikeudessa sekä välitysmenettely.² Markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksu yrityksille on yli 2 000 euroa ja osapuolten asianajokustannukset nousevat helposti kymmeneen tuhansiin euroihin, vaikka riidan taloudellinen intressi olisi vähäinen. Välitysmenettely on monessa tekijänoikeussopimuksessa sovittu riidanratkaisuforumiksi. Välitysmenettelyn kustannukset

¹ Kirjoittaja on lakitoimisto Reson Oy:n perustajaosakas ja erikoistunut mm. tekijänoikeuteen. Kiitän tekstin kommentoinnista kollegaani OTM, VT *Hanne Hirvosta*.

² Tekijänoikeuslain 61 §:n mukaan tähän lakiin perustuvat riita- ja hakemusasiat käsitellään markkinaoikeudessa.

koostuvat hallinnointimaksuista, välitystuomarin palkkiosta sekä asianajokuluista, jotka yhdessä voivat nousta markkinaoikeuskäsittelyäkin korkeammiksi.

Toisena väylänä on rikosprosessi, jossa poliisi ja syyttäjä hoitavat tutkinnan ja syytteen ajamisen, mikä pitää oikeudenhaltijan kuluja kurissa. Tekijänoikeusrikosta (RL 49:1) koskevat rikosprosessit esitutkintoinen ja valitusprosessineen ovat kuitenkin usein hyvin pitkäkestoisia. Rikosoikeudellisena seurauksena on monesti sakkotuomio, vaikka sääntely sinänsä sisältää mahdollisuuden ankarampaankin rangaistukseen. Toisaalta hyvitysmaksuvaatimukset ovat rikosjutuissa varsin kovia.³ Usein riitaa syntyy tekijänoikeushyvityksistä ja niiden laskentatavoista, joten myös rikosprosessissa asianosaisilla on tekijänoikeuteen erikoistuneet avustajat.

Kevyempää vaihtoehtoa edustaa tekijänoikeusneuvosto, joka antaa maksuttomia, sitomatomia lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta noin 5–10 tapauksessa vuodessa. Vaikka lausuntopyynnön tekeminen on vapaamuotoista ja menettely käynnistettävissä matalalla kynnyksellä, ei suosituksen saaminen ole erityisen nopeaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) verkkosivujen mukaan lausuntoa pyytävän on tällä hetkellä syytä varautua vähintään vuoden käsittelyaikaan.⁴

Täysin toisen näkökulman tekijänoikeudellisten väitteiden määrään ja käsittelytahtiin tarjoavat mittakaavaltaan massiiviset verkkosisällönjakopalvelut, kuten YouTube. Oikeudenhaltijat käyttävät alustojen tarjoamia työkaluja, kuten YouTube:n Content ID -järjestelmää ja verkkolomakkeita, poistaakseen luvattomia sisältöjä. Läpinäkyvyysraporttinsa mukaan pelkästään vuoden 2024 aikana YouTube käsitteli yli kaksi miljardia Content ID -vaatimusta.⁵ Vaikka näistä vaatimuksista alle prosentti riitautettiin, puhutaan silti miljoonista erimielisyyksistä.⁶ Tämä valtava volyyymi ja siihen liittyvät automatisoidut prosessit⁷ luovat väistämättä virhetilanteita ja erimielisyyksiä.

Tähän kenttään astui vuonna 2023 uusi vaihtoehtoinen riidanratkaisumalli: tekijänoikeuslain verkkosisällönjakopalveluita koskevan 6 a luvun 55 i §:ssä säännelty ”vaihtoehtoinen menettely erimielisyyksien ratkaisemiseksi” (ERMI). Lain mukaan palvelun käyttäjällä ja tekijällä on palvelun käyttäjän palveluun tallentaman teoksen saannin estämistä tai sen poistamista ja palauttamista palveluun koskevan erimielisyyden ratkaisemiseksi käytettävissä vaihtoehtoinen menettely yksittäisiä tapauksia koskevien ratkaisusuositusten saamiseksi. Menettely on osapuolille maksuton ja vapaaehtoinen, eivätkä siinä annetut suositukset ole osapuolia sitovia.

³ Tekijänoikeuslain 61 a §:n 2 momentin mukaan syyteasian yhteydessä voidaan käsitellä syytteessä tarkoitettua rikoksesta johtuva 57 §:n mukainen hyvitys- ja korvausvaatimus sekä 58 ja 59 §:n mukainen [menettämisseuraamusta ja sen kohtuullistamista koskeva] vaatimus sen estämättä, mitä 61 §:ssä säädetään.

⁴ Tekijänoikeusneuvoston yleisesittely, ks. <https://okm.fi/tekijanoikeusneuvosto>, josta myös neuvoston ratkaisut ovat saatavilla, viitattu 18.7.2025.

⁵ ”Highlights from the YouTube Copyright Transparency Report” (2024), ks. <https://transparencyreport.google.com/youtube-copyright/summary>, viitattu 18.7.2025.

⁶ Mielenkiintoista on myös se, että viitatus läpinäkyvyysraportin mukaan riitautuksista yli 70 % ratkesi sisällön lataajan eduksi, joko koska poistoa pyytänyt taho luopui vaatimuksestaan tai ei vastannut ajoissa (”Highlights from the YouTube Copyright Transparency Report” (2024)).

⁷ Kuriositeettina voidaan mainita, että tekijänoikeuslaki kieltää täysin automatisoidun päätöksenteon asiassa (tekijänoikeuslaki 55 h § 2 ja 3 mom.).

ERMI-menettelyn tavoitteena on siis tarjota tehokas, nopea ja osapuolille maksuton keino saada puolueettoman asiantuntijan näkemys juuri verkkosisällönjakopalveluissa syntyneisiin kiistoihin. Menettelyn suosio on kuitenkin ollut toistaiseksi Suomessa vaatimatonta. Ennen heinäkuussa 2025 annettua ensimmäistä ratkaisusuositusta prosessi oli käynnistetty Suomessa ainoastaan kerran, ja silloinkin hakija perui hakemuksensa.⁸

Läpinäkyvyyden nimissä tuon esiin, että olen itse yksi ERMI-menettelyyn nimetyistä ratkaisusuosituksia antavista asiantuntijoista ja toimin asiantuntijana ensimmäisessä kansallisessa ERMI-ratkaisusuositukseen johtaneessa tapauksessa. En tässä artikkelissa ota kantaa antamani ratkaisusuosituksen sisältöön tai kommentoi kyseistä yksittäistä asiaa.⁹ Sen sijaan esittelen ja analysoin yleisellä tasolla ERMI-menettelyn oikeudellista perustaa ja käytännön kulkua erityisesti ERMI-asiantuntijan näkökulmasta. Erityisesti pyrin valaisemaan prosessin sisäänrakennettua jännitettä: miten lainsäätäjän asettamat tavoitteet keveydestä ja nopeudesta kohtaavat oikeusturvan ja tasapuolisuuden vaatimukset.

2 Ristiriitaiset tavoitteet: Kevyt prosessi ja painavat periaatteet

ERMI-menettelyn ytimessä on kaksi lainsäätäjän asettamaa näennäisesti vastakkaista tavoitetta. Yhtäältä prosessin tulee olla osapuolille ilmainen, nopea ja kevyt. Toisaalta sen tulee olla asiantunteva ja noudattaa tasapuolisuuden ja kontradiktorisuuden periaatteita, joita tyypillisesti raskaammissa menettelyissä varmistavat tiukat prosessuaaliset normit.

Lainsäätäjän tahtotila keveydestä ilmenee selvästi. Opetus- ja kulttuuriministeriö hallinnoi menettelyä sähköpostitse ja tekijänoikeuslain 55 i §:n 3 momentin mukaan prosessin tulee olla joutuisa. Lain esitöissä menettelyä on kuvattu luonteeltaan summaariseksi ja kokonaan sähköiseksi.¹⁰ Lisäksi menettely on edellä todetusti osapuolille maksuton, ja asiantuntijalle ministeriön maksama kiinteä 500 euron palkkio on vaatimaton, vaikka kyse onkin sivutyöstä. Verrattuna välitysmenettelyyn, jossa osapuolet kantavat prosessin kustannuksen, ERMI on valtion kustantama.

Samanaikaisesti lainsäätäjä vaatii tasapuolisuutta (tekijänoikeuslaki 55 i 3 mom.) ja hallituksen esitys asettaa prosessille painavat laatuvaatimukset todetessaan, että ”käsittelyssä sovellettaisiin yleisiä välimiesmenettelyä ja sovittelua koskevia periaatteita”, minkä lisäksi samassa yhteydessä korostetaan erityisesti toisen osapuolen kuulemista keskeisenä periaatteena. Maininta herättää kysymyksiä, sillä siinä on niputettu yhteen kaksi luonteeltaan hyvin erilaista prosessia, joissa ”riidanratkaisijan” roolit eroavat toisistaan selvästi.

Jos sovintoa ei synny ja suosituksen antamisessa otetaan mallia välitysmenettelystä, korostuu molempien osapuolten kuulemisen ohella heidän mahdollisuutensa vastata toistensa väitteisiin. Lisäksi osapuolilla tulee olla mahdollisuus esittää näyttöä omien väitteiden tueksi, sekä asian ratkaiseminen huolellisesti esitetyn aineiston pohjalta. Tämä luo asiantuntijalle haastavan tehtävän: miten toteuttaa tasapuolinen, välitysmenettelyn periaatteita kunnioittava menettely kevyen, nopean ja niukasti resursoitun prosessin puitteissa?

---

⁸ Tieto menettelyjen määrästä saatu OKM:ltä heinäkuussa 2025.

⁹ Todettakoon, että osapuolten kirjelmät ja ratkaisusuositus muodostuvat OKM:ssä arkistoitaviksi asiakirjoiksi (HE 43/2022 vp, s. 120).

¹⁰ Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta, HE 43/2022 vp, s. 119.

3 Todistelu ja asiavaltuus Akilleen kantapäänä

Jännite keveyden ja oikeusturvan välillä kiteytyy todistelukysymyksiin. ERMI-prosessi ei sovellu laajamittaiseen todistelun vastaanottamiseen, mutta asiantuntijan on silti kyettävä antamaan ratkaisusuosituksia myös näyttökysymyksiin perustuvista riidoista. ERMI-menettelyn erimielisyyksissä taustalla on aina pyyntö tietyn teoksen saannin estämiseksi tai sen poistamiseksi verkkosivustoilta sekä vastaavasti palvelun käyttäjän oma kanta siihen, miksei näin tulisi toimia asiassa. Suosituksen antaminen edellyttää siten väistämättä teokseen liittyvien oikeuksien arvioimista, mitä taas on vaikea tehdä arvioimatta myös näyttöä. Usein näyttönä on riidanalainen teos itsessään ja sitä koskevat sopimukset. Koska menettely on hyvin kevyesti säännelty, on epäselvää, missä määrin ratkaisusuosituksen antajan tulisi seuralla väittämisen- ja todistustaakkaa koskevia normeja.

Toinen prosessuaalinen haaste liittyy hakijan asiavaltuuden selvittämiseen. ERMI-menettelyn säännöksissä viitataan ”tekijään” ja tekijänoikeuslaissa on olettama tekijyydestä, mutta oikeudet voivat siirtyä monimutkaisten ketjujen kautta. Korkeimman oikeuden tuore Kopto-ratkaisu (KKO 2024:53) osoittaa, kuinka vaativaa prosessimandaatin selvittäminen voi olla jopa vakiintuneelle toimijalle, vaatien lopulta sekä Euroopan unionin tuomioistuinten että korkeimman oikeuden kannanoton. Lisäksi pääsyn estämistä tai teoksen poistamista saatetaan vaatia kiusantekomielessä, jolloin pyynnön taustalla ei ole teoksen tekijä tai muukaan oikeudenhaltija.¹¹

Pohdittavaksi tulee siten myös se, kuinka paljon näyttöä poistoa tai estämistä pyytävän hakijan tulee esittää hänelle kuuluvista oikeuksistaan käsittelyn aloittamiseksi, ja vaikuttaako vastapuolen passiivisuus tähän jollain tavoin. Selvää on ainakin, että asiantuntijan rooli ei ole tutkinnallinen. Prosessin tulee perustua osapuolten toimittamaan aineistoon, ei asiantuntijan omiin selvityksiin.

Vaarana on, että kevyeksi tarkoitettusta menettelystä muodostuu osapuolille oikeudenkäyntiä muistuttava raskas prosessi, jos asiantuntija alkaa vaatia laajaa prosessuaalista selvitystä. Samoin, jos asiantuntijat systemaattisesti tyytyvät toteamaan, etteivät he voi antaa ratkaisua puutteellisin tiedoin, menettely menettää merkityksensä. Lieneekin niin, että kevyt ja nopea menettely edellyttää rajoituksia muun ohella ratkaisusuosituksen antajan aloitteesta selvittäviin asioihin. Lainsäätäjän tai ministeriön ohjeistus siitä, miltä osin asiantuntija voi keskittyä aineelliseen tekijänoikeuskysymykseen prosessuaalisten seikkojen sijasta, selventäisi asiaa.

Samalla voisi kehittää myös ERMI-menettelyn aloittamiseksi laadittua käsittelypyyntölomaketta. Nykymuodossaan OKM:n sivuilta saatava lomake edellyttää hakijaa rastimaan joko vaihtoehdon ”*haluan, että teoksen saanti estetään tai teos poistetaan*” tai ”*haluan, että teos palautetaan palveluun*”. Ensimmäinen vaihtoehto sisältää kuitenkin kaksi erillistä, vaikutuksiltaan poikkeavaa vaatimusta. Saannin estäminen vaikuttaa muihin käyttäjiin, kun taas teoksen poistaminen estää pääsyn myös sen lataajalta. Nähdäkseni parempi ratkaisu olisi, jos hakemuksesta ilmenisi tältä osin ensisijainen ja toissijainen vaatimus. Mikäli vaatimus olisi teoksen poistaminen myös sen julkaisseelta käyttäjältä, tämä tulisi myös erikseen perustella.

---

¹¹ Edellä mainitussa YouTuben läpinäkyvyysraportissa tuodaan esiin myös se, että palveluntarjoaja pyrkii ja joutuu ehkäisemään myös teosten estämiseen ja poistamiseen tarkoitettujen yhteydenottomekanismien epäasiallista ja perusteetonta käyttöä (”Highlights from the YouTube Copyright Transparency Report” (2024)).

Tällainen poistettava teos voi nimittäin olla ainutkappale, ja sen poistaminen voi olla peruuttamaton toimi.

4 Muita kysymyksiä: kieli, vastuu ja avoimuus

Sisällönjakopalveluiden kansainvälinen luonne tuo esiin myös kielikysymyksen. Ennen ERMI-menettelyn aloittamista osapuolten tulee hyödyntää palveluntarjoajan omaa valitus- ja oikeussuojamekanismia, jossa viestintä todennäköisesti tapahtuu muilla kuin kansallisilla kielillä. Kun lopputulokseen tyytymätön hakija sitten turvautuu kansalliseen ERMI-menettelyyn, herää kysymys siitä, millä kielellä viestintä ja ratkaisu tulisi antaa.

Tekijänoikeuslaki edellyttää ERMI-asiantuntijalta tasapuolisuutta, minkä voidaan tulkita vaativan sellaisen kielen käyttöä, jota molemmat osapuolet ymmärtävät. Vain kansalliskielillä viestiminen ulkomaisen osapuolen kanssa voisi vaarantaa tämän kuulluksi tulemisen oikeuden. Lisäksi se voisi hidastaa lain vaatimaa joutuisaa käsittelyä ja ohjaisi käyttämään paikallista juristia nostaan kustannuksia. Monikielisyys kuitenkin lisää asiantuntijan työmäärää ja virheiden mahdollisuutta. Lainsäätäjän tulisikin pohtia, miten kansainvälisten tapausten kielelliset vaatimukset tulisi huomioida menettelyä kehitettäessä.

Menettelyn sitomattomuus herättää myös perustavanlaatuisia vastuukysymyksiä. Palveluntarjoajan näkökulmasta on kiinnostavaa pohtia, miten asiantuntijan antaman ratkaisusuosituksen noudattaminen tai noudattamatta jättäminen vaikuttaa palveluntarjoajan velvoitteisiin. Entä voiko asiantuntijaan kohdistaa myöhemmin vaatimuksia esimerkiksi virheellisestä, hitaasta tai huolimattomasta prosessista? Onko kyse yksityisen henkilön hoitamasta julkisesta luottamustehtävästä, johon ulottuu virkarikosoikeudellinen sääntely? Tekijänoikeuslaki on näiltä osin hiljaa, mikä luo oikeudellista epävarmuutta.

Kolmas merkittävä haaste liittyy avoimuuteen ja tilastotietoon. Tällä hetkellä on epäselvää, julkaistaanko ERMI-ratkaisusuositukset OKM:n toimesta siten, että ne ovat helposti yleisön saatavilla. Tiedonpuute estää yhtenäisen käytännön muodostumista ja heikentää siten prosessin ennustettavuutta. Myöskään vertailutietoa muista EU-maista ei käsitykseni mukaan ole juuri saatavilla. Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla annetun direktiivin (DSM-direktiivi)¹² täytäntöönpano on ollut useissa jäsenvaltioissa hidasta ja hajanaista, joten yhtenäistä tilastointia tai vakiintuneita käytäntöjä ei ole vielä syntynyt. Oikeusvarmuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi olisi vähintäänkin syytä julkaista säännöllisesti tietoa Suomen ERMI-menettelyiden määristä sekä siitä, mitkä tahot menettelyä aktiivisesti käyttävät.

5 Yhteenveto

ERMI-menettely on tervetullut lisä tekijänoikeudelliseen työkalupakkiin. Se tarjoaa matalan kynnyksen kanavan ratkoa verkkoympäristön tyypillisiä, usein selkeitä oikeudenloukkauskiiestoja nopeasti ja ilman oikeudenkäyntikuluja. Ensimmäiset kokemukset menettelystä on

---

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2019/790/EU tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla.

nyt saatu, eli kyse ei ole ns. kuolleesta kirjaimesta tekijänoikeuslaissa. Toisaalta menettelyn todellinen tehokkuus riippuu pitkälti siitä, missä määrin ratkaisusuosituksia noudatetaan.

Nykyisellään menettely vaikuttaa sopivan hyvin erityisesti rajattujen oikeuskysymysten ratkaisemiseen. Esimerkki tällaisesta olisi kysymys siitä, onko teoksen käyttö ollut sallittua tekijänoikeuden rajoituksen kuten parodian tai siteerauksen nojalla. Tehtävästä maksettava palkkio on myös perusteltu asiassa, jossa asiantuntemus keskittyy oikeuskysymyksen ratkaisuun. Menettelyssä piilee kuitenkin sisäinen jännite. Se pyrkii olemaan kevyt ja nopea, mutta samalla sen odotetaan noudattavan – ainakin osittain – painavia oikeusturvaperiaatteita. Asiantuntijalle tämä näyttytyy haasteena, joka luo epävarmuutta prosessin luonteesta ja sopivien menettelytapojen valinnasta.

Jotta ERMI-menettely voisi lunastaa paikkansa uskottavana ja laajasti käytettynä vaihtoehtoisena riidanratkaisukeinona, sen käytäntöjä ja tunnettuutta tulisi kehittää. Lainsäätäjän tulisi myös selventää asiantuntijan velvollisuuksia muun muassa todistelun ja prosessuaalisten kysymysten suhteen. Mikäli ratkaisupyynnöt yleistyvät, asiantuntijat myös epäilemättä pääsevät hyötymään kokemuksen muodostamista rutiineista, joita prosessin onnistuneeseen ja vaatimukset täyttävään läpivientiin vaaditaan.

Lopuksi on syytä todeta, että menettelyn vielä vähäisestä käytöstä ei voi päätellä siihen tulevaisuudessa kohdistuvaa kysyntää. Esimerkiksi tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaiselle teleliittymän yhteystietojen luovutukselle ei ollut tarvetta ennen kuin oikeudenhaltijat aktivoituivat vaatimaan niitä ns. vertaisverkkoasioissa. Kun muutos sitten tapahtui, kohdistui yhteystietoihin varsin voimakas kysyntä ja samalla nousi esiin monia oikeudellisesti epäselviä seikkoja. Sama ilmiö voi tapahtua uudestaan ja siksi ERMI-menettelyn toimivuutta kannattaa kehittää proaktiivisesti.